

PERIÓDICH REGIONALISTA INDEPENDENT,
de Literatura, Art, Montepíos, Varietats,
Notícies y Anuncis

Direcció: MUNTANER, 112, 4.^{rt} - 1.ª — Administració: TALLERS, 45, 1.^r

Avis de administració

A fi de que tothom rebí 'l periódich ab la deguda regularitat, se prega á 'ls associats de 'l *Montepío Català* que sempre que cambihin de domicili no 's descuydin de ferho saber, perque no fentho aixís y haventn'hi que mudan molt sovint, se 'ls passa 'l setmanari y ells no 'l reben ó 'l reben tart.

Montepío Català. — El domingo día 31 á las 10 y $\frac{1}{2}$ de la mañana, tendrá lugar la Junta General ordinaria, en el piso 2.º de la casa número 45, de la calle de Tallers.

Lo que se hace público para que si algún señor asociado no ha recibido convocatoria y el estado de cuentas, pueda recojerlo en el domicilio social. Muntaner, 112, 4.º, 1.ª — Barcelona 29 de Enero de 1897. — *El Presidente*, JOSÉ MARÍA PONS.

MONUMENT A FREDERICH SOLER

Baix dos punts de vista hem de dir avuy alguna cosa respecte á aquest assumpto.

Un, lo lloch de 'l emplaçament; altre, lo caràcter que déa tenir.

Preguntem, y contestarem després.

¿Ha estat acertat elegir la plassa de 'l Teatro per' aixecar en ella 'l monument en projecte?

¿Déu considerarse á Frederich Soler fundador de 'l Teatro català moderu?

¿Pòt ningú disputarli semblant honrós títol?

Respostas.

No és acertada la elecció de 'l lloch.

Motius: Soler, ab tot son talent no tenia res que véurer ab lo teatro de Sta. Creu. Aqueix temple de l' Art, guarda grans recorts pèra 'l teatro castellà: allí han actuat tots los grans actors de nostre sigle; allí han estat llorejats los primers poetas de la época gloriosa per la escena castellana y extranjera. Mes com á teatro català, no hi va guanyar cap triunfo nostre Soler, ni sisquera quant escribia ab lo pseudònim de Pitarra. La única obra d' ell estrenada en dit colisseu, no obtinguè gran éxit: no fou ell qui va

inaugurar allí 'l repertori regional; van precedirli ab molta gloria Vidal Valenciano ab *Tal farás tal trobarás* y Camprodón ab *La Teta gallinayre*.

No li correspón, doncas, estar enfront de 'l teatro Principal.

Per altra part, lo monument allí, fássinlo com vulgan, será un disturb en mitj de la via pública; será potser un pretext per' embrassar algún dia la mateixa Rambla devant de 'l Liceo per colocarhi altre embarás á algún celebrat y eminent músich ó cantant.

* * *

Anem á contestar la segona pregunta, dient sense divagar que Soler ó Pitarra ha de sèr considerat fundador de 'l Teatro català modern; no 'l fundador únich, pero si fundador.

Rahons: ell va despertar mes poderosament que ningú la afició á las funcions catalanas: ell ab *Las joyas de la Roser* va solidar lo títol de teatro á lo que èra *Secció de la Gata*: ell ab son estre va assentar en las taules de Romea, valentse de combinació baix la base de actors notables que en obras d' ell se donaren á conèixer: ell va alsar los fonaments de la institució teatral regionalista: 'ls estrenos anteriors de altres autors no van permètrer que aquella 's consolidés per' aguantarse: eran pedras aisladas. Vidal ab *Una noya com un sol*; l' altre Vidal ab *Tal hi va qui no s' ho creu*; Alcántara ab algunas obras; Camprodón ab *La tornada de 'n Tito*; Arnau ab *La Pubilla de 'l Vallés*; Roure ab *Una noya es per un Rey*; Feliu (Serra) ab *Un mosquit d' abre*, etz., van aportar elements bons; mes no constituïan l' edifici moral de nostre teatro, fins que Pitarra ab *Las joyas y Las euras y La rosa blanca y Cosas de l' oncle*, junt ab altres produccions sèvas alternant ab algunas d' aquells celebrats, y de Ubach, Briz, Baró y alguns mes, doná consistencia y vetdadera existencia a 'l teatro de la terra.

Y com ell és qui hi tèn part mes principal que tots plegats, resulta evident que li escau y li pertoca 'l títol de fundador ab que se l' honra.

* * *

¿Pòt ningú disputarli semblant títol?

No, y menos la persona que s' ha resolt á ferho per medi de un comunicat en lo diari de 'n Brusi.

Sembla impossible la ofuscació que en dit comunicat denota D. Miquel Gaset y Bosch que 'l suscriu.

Som amichs de 'l Sr. Gaset: coneixem que ha fet grana serveys a'l teatro regional: convenim en que ell y 'ls seus companys d' empresa de 'l Romea van establir en aqueix teatro una *secció catalana* avans de que hi anès Pitarra ab sa companya: 'ns plau fer públich que en lo Sr. Gaset tinguè un fort puntal durant bastants anys en son colisseu l' edifici about s' ostentaba nostra escena: afirmem que 'l Sr. Gaset es fundador de 'l teatro de Romea inaugurat sense titol en 1863: admitem que D. Miquel junt ab Pitarra, donaren mòlt reals á las funcions. Pero construir una sala de espectacles, no és fundar ana institució. ¡Per amor de Dèu! Construir ó fer construir un edifici pèra que en ell se hi representin dramas y comedias, no és ni serà may escríurer aqueixas comedies y dramas que artisticament constituheixen lo verdader teatro.

No hi vól dir res que Pitarra no anès á figurar com autor á Romea fins l' any 1867, perque ell va fundar lo Teatro catalá en l' Odeon. De segair las teorías que en lo comunicat senta 'l Sr. Gaset, los fundadors de la dramática catalana moderna serian los empresaris que van contractar en lo primitia Circo Barcelonés la companya castellana de 'ls germans Catalina y Matilde Deu, ja que allí van estrenar aquets artistas *Una noya com un sol*, y perque hi va donar á conèixer Angelón *La Verge de las Mercés*.

Mes ja ho hem dit: això eran elements procuradors de altres ab los que Pitarra va lograr que 'l repertori regional tinguès prou forsa y constituís verdader *teatro catalá*.

Deixi's, donchs, lo Sr. Gaset de voler oposarse á que en lo monument se consigní que Frederich Soler signè fundador de 'l Teatro catalá, perque això és un fet que está en la conciencia de tothom, y ni ab cent comunicats ni ab res de 'l món desvirtuará l' acte espontáneo ab que un publich entussiasmat y una prensa imparcial van conferir á Pitarra aquell títol de glorio en lo teatro de l' Odeon lo memorable dia 6 de Abril de 1866.

Per lo demès, estem conformes en casi tot lo que sosté 'l Sr. Gaset en la segona part de 'l seu escrit.

Demanem á dit senyor que no prengui á mal las precedents ratllas, dictadas per rendir tribut á la vritat.

P. DE R.

Revisia teatral

Liceo.—La obra de Saint Saëns, *Samson et Dalila* va obtenint cada nit mes perfecta execució 'sent aplaudidas las escenas que desde l' estreno cridaren la atenció de 'l publich.

La Srta. Campodónico mes possessionada de son personatge, dona mes relleu á certs fragments musicals que á la nit de 'l estreno passaren desaperebuts. Lo publich li tributa nutrits aplausos.

Lo Sr. Cardinali, com sempre, és l' héroe de l' obra.

Lo Mtre. Campanini patentisant sa maestria, entussiasma á 'l publich dirijint la orquesta ab tota conciencia y lluny de certas pallassadas y aspavientos de coneguts directors.

Eldorado.—Estreno de la setmana: *La marcha de Cádiz*; és la lletra de 'ls Srs. Lucio y Alvarez, y la música de Valverde (fill) y Estellés.

Los autores de la lletra han desarrollat sa obra d' una manera mestra.

De un argument senzill, n' han tret escenas xistosas plenas de gracia que fan riurer de bo y de valent.

Los músichs també n' han fet bona feyna, posant'hi una música lleugera y facil que 'l publich compregué á la primera audició.

Lo mes sortint es un concertant de bona forma y ab acert distinció treballat.

L' execució perfecta. Això feu que á la nit de l' estreno resultés una continuada ovació per' tots los artistas.— A DE LA FLORIDA.

A MERCEDES

S' acostuma á dir, Mercés,
que per *any nou nova vida*,
y nostra vida afligida
no ha tingut consol en res.
Ahir trista, avuy mòlt mes:
ahir l' ausencia 'ns mataba
y avuy la dissort s' alaba
d' enmatsiná 'l nostre cor,
¡y es que pe'ls mártirs d' amor
may la desventura acaba!

Que no és possible ventura
mentrestant duri l' ausencia
qu' és lo corch de la existencia
que tant sols l' olvit depura.
Mes ¡ay! ¿no fóra locura
olvidar sense rahó
á qui 'ns póta estimació?
Es clar que ho fóra y patenta
per' xó en tant ma pena aumenta
mes aumenta ma passió.

Ha mort lo noranta sis
per entrá 'l noranta set,
y 'l noranta set m' ha fet
pòt dirse, mes infelís,
Si un any se fá fonadís
de lo temps en lo gresol,
fondre's nostre mal no vól,
ans be, augmentant de mil menas,
las que avans eran sols penas
avuy són penas y dol.

¡Oh! Dèu nos tinga pietat
y fassi que aquet poeta
puga lograr, Merceneta,
lo paradís que ha somiat,
que si fou l' any que ha passat
trist y amarch pe'l nostre cor,
l' any present curi 'l dolor
de nostre ditxa ferida
y siga la nostra vida
etern paradís d' amor.

J. M. DURÁN.

Samson et Dalila

Ópera de C. Saint-Saëns.

Sens darnos compte de la índole de setmanari de nostre periódich, hem ocupat, potser, massa espay ab la obra de Lemaire, colaborador ab Saint-Saëns de *Samson et Dalila*.

Procurarem, ara, a'l tractar de la música, ferho lo mes compendiat possible.

¿Va, Saint-Saëns, a'l concebí 'l plan y desarrollo per sa obra lírica, ensemps concebí la diferencia que en sa manera de ser y pensar implicaba una obra dramática ab sas variadas situaciones, ab sos diferents personatjes, ab sas lluytas passionals, ab sos encontrats caràcters y ab lo color que á quiscun li pertocaba?

Preguntas son aquestas que 'ns ha sujerit la lectura de 'l treball de 'l insigne compositor francès y que ab tota sinceritat anem a contestar extractada nostra humil opinió en la pregunta y resposta següents: ¿Saint-Saëns ha deixat d' ésser en *Samson et Dalila* l' incomparable *sinfonista* per' convertirse en *operista* expert, escudriñador minuciós de ressorts inesperats que a'l espectador conmovien, fentli seguir pas á pas, ab interés creixent sempre, las vicissituds de las diversas personalitats que integran la obra dramática? No.

Saint-Saëns, músich incomparable en la manera sóbria de vestir gallardament sos pensaments; mestre sens rival en lo maneig de l' orquesta quant aquesta, en grands síntesis, en gegantescas formas, vol expressar la sublimitat de la idea cardinal que desenvolupa en la composició; reconegut mestre per tot lo mon en la ciencia de mouer aquell cos heterogéneo, d' elements variats, individus de diferents familias, y de tendencias diverses que se 'n diu orquesta, no ha portat a'l pentágama 'l treball de 'l observador, de 'l que sorpren en lo precís moment psicológich, l' efecte que enardeix y arrebatava l' esperit de 'l espectador.

Cantor de primera pèr' aquell que, com l' orquesta, te ilimitada sa escala tonal y puja y baixa y vola y camina y canta y plora sens trabas ni obstacles de cap mena, no acerta ab la de 'l cor humá, dins la reduhida extensió de la veu humana. Per això, en nostre concepte, lo trobem, en l' acte segon, mitj cohibit, sens tindre ben determinada la idea melódica, cos y nervi de 'l duo, Samson y Dalila, fonament sobre 'l qual hi descantsa la part mes important d' aquest acte, fins que arriba a'l cim de l' inspiració escribint aquellas sublimes notas d' erotisme plenas, exuberants de passió, llesant vehemencia.

Es que allí, Saint-Saëns, no luytava en la manifestació de caracters oposats, ni de sentiments diversos, ni tenia á sa vista una imponenta massa coral per' donar-li color y forma de lo que representava y volia; no tenia que cantar a'l Déu d' Israel ab tò reposat y grave y plé d'unció bíblica y ni ab música profana cantar himnes a'l déu Dagon de 'ls filisteos; tenia 'ls dos protagonistas respirant una mateixa atmósfera, sentint un mateix desitj, plens de plácida poesia de clá de lluna que 'ls envoltava fent mes voluptuosa sa nota passional, los dos cantaban a'l misteriós respecte d' aquella nit lujuriosa; sentian los efectes de la tempestat que de lluny lo tròregonaba, y possessionats de emoció amorosa es quant lo músich se llença pe 'l cel de 'l ideal y fa cantá á Dalila, dihent:

*Mon cœur s'ouvre à ta voix, comme s'ouvrent les fleurs,
Aux baisers de l'aurore!*
*Mais, ó mon bien-aimé, pour mieux sécher mes pleurs,
Que ta voix parle encore!*
Dis-moi qu'a Dalila tu reviens pour jamais!...
Redis à ma tendresse,
Les serments d'autrefois, ces serments que j'amais!
Ah! réponds à ma tendresse!
Verse-moi l'ivresse!
Reponds à ma tendresse!

Y aixís canta Dalila, versegant aquesta inspiradíssima página de la obra, trobantihi son autor detalls riquíssims que acusan un músich de primera en lo modo d' ampliar 'ls conceptes y desenvolupá ab galana forma las capitals ideas de sa composició.

Pero, poch versat Saint-Saëns, en música pe 'l teatro y no contant que 'l públich que hi acut vol la varietat dintre la unitat, trova aquet sublime duo massa llarch y 'l conceptua de difús y massa diluït.

Com á obra musical no es ni una cosa ni un' altre; es tan sols una composició inspirada, sabiament sentida y de ma de mestre escrita.

Y d' aquesta manera podríam calificá 'l restant de l' ópera, fent una important salvetat per las dos pessas que á orquesta sola figuran en los actes primer y últim. Son dos baylables que be poden servir de base de comparació entre la música dramática en la que 'l músich seguint lo camí trassat pe 'l poeta desenvolupa el plan en forma mes grandiloqüent, mes sensacional, y la que sens trabas, sol, ben lliure de detalls que encadenan vulgan ó no, la imaginació de 'l compositor, se llença pe 'ls ilimitats espays de 'l ideal posant en sa obra las mes olorosas flors de sa fantasia y valguentse de las originals formas particulars de son autor. Que en *Samson et Dalila* s' hi nota aquesta diferencia, cal no mes estudiar la partitura ab la detenció que 's mereix.

Per això quant l' orquesta fa sentir en l' últim acte, se-

gon quadro, aquella melodia en *re natural menor*, plena d' originalitat y elegancia, admirant per tot indret la genial factura de son insigne autor que escampa bellesas inapreciables de fondo per la manera valenta, atrevida, científica de tractarlas, y de forma per lo que encantan y seduixen l' espontaneïtat de sas modulacions, la desenvolupatura en lo desenvolupament melódich y fins los procediments de que 's val pèra fixar d' una manera gráfica, si això pòt fèr la música, lo caràcter, principi y fi, causa y efecte de la situació que 's proposa descriure, lo públich contenint l' entusiasme que li causa aquella *cansò* popular tant similar á las nostras y tant parecuda á una provençal que coneixem nosaltres, arriba a'l acord final que no te prou mans per' aplaudir ni prou elogis per' tributá 'l autor insigne de tan sabi é inspirat treball.

Aquí es hont Saint-Saëns, reivindica lo lloch preminent que per son talent de dret li corresponent.

Anem á resumir aquest ja llarch treball.

Samson et Dalila es l' inspirada obra d' un músich de primera forsa per sa fantasia y per sos inmensos coneixements técnichs; pero deixa molt que desitjar considerada baix lo punt de vista d' obra dramática.

Hi ha qui ha dit que a'l extranjer s' executa com á *Oratori* obtenint senyalats triunfos.

Nosaltres creyem que sa música está dintre las condicions que 's requereixan aquestas obras.

A. DE LA FLORIDA.

FREDERICH FAURA

Lo telégrafo 'ns ha portat de Manila una mala noticia pera 'ls catalans verdaders aymadors de las glorias de nostra terra.

Lo P. Faura va náixer á Artés (Manresa) á l' any 1840. Desde molt noy pensá en consagrar sa vida á Déu. Seguint l' exemple d' alguns individus de sa familia, dedicá sas primeras forsas intelectuales á la esperimentació de las ciencias astronómica y meteorológica.

En l' any 1859 ingressá á la Companyia de Jesús y en 1865, no haventse ordenat encara, marxá á Oceania, ab comissió encarregada de practicar importants observacions astronómicas en Filipinas.

Una vegada allí fundá un Observatori que de sa creació ne reportá beneficis, ventatjas sens número la navegació.

A 'l P. Faura 's deu l' invent de 'l famós barómetro, tan conegut á Manila que no hi ha casa que no formi part de 'l seu indispensable mobiliari, indicador de la formació y proximació de 'ls baguios y vents huracanats.

Pe 'ls anys 1876 y 77 va estar en Roma estudiant, perfeccionant sos coneixements á 'l costat de 'l P. Sechi.

A l' Exposició de Xicago hi aná representant á Espanya en lo Congrès meteorológich allí reunit.

Lo sabi jesuïta catalá ha mort 'sent director de l' Observatori de Manila, y quant aquella privilegiada inteligencia podia reportar tants beneficis á la humanitat.

LO TEATRO CATALA, s' associa á 'l sentiment que la mort de tan preclar sabi ha causat á tots los que estimem com á nostras las glorias de Catalunya.

Secció de Montepíos

CONFLICTE EN PORTA

Be 's pòt dir *Conflicte en porta* á un assumpto, que si be 's podia haver presentat anys há, no hi havia hagut ningú que hi hagués atinat, tal vegada per' ésser menos los que á quins afectaba. Pero avuy que 'l país está que bufa per' búscar ahont se pòt trobar menos desgracia dins la desgracia, avuy está en envrion un conflicte que és necessari, y mes que necessari, venim obligats á fèr públich.

Se tracta de que hi ha molts excedents de cupo de quintas passadas, que varen ésser cridats á filas, y per con-

següent dats de baixa en los montes respectius (no voluntariament) y després d'èsser retornats de Cuba y Filipinas á sas respectivas casas ab mes ó menos bona salut á conseqüència de 'l clima, de las vicissituds propias d' una guerra, y molts ab feridas mes ó menos leves, no han sigut admesos socis en los montes respectius, fundantse sos directors en que *no disfrutau de bona salud* uns, y altres per tenir feridas *per haver près las armas en temps de guerra*. Los recurrents legan que no han anat á las armas *voluntariament*, ni tampoch han buscat las dolencias que tenen á climas diferents de 'l sèu, mes que per forsa.

¿Qué dirán los Montes? ¿Qué ferán los Montes? No ho sabem.

En lo número próxim pensem donar nostra pobre opinió, tota vegada que 'ns ha sigut demanada, y prou per' avuy.

Repertori de fora

Vich 25 Janer.

En lo teatro de 'l Café de Catalunya dissapte passat torná á comensar sa tasca la companyia de sarsuela que dirigeix D. Joseph Rovira de la que forman part la primera tiple Srta. D.ª Angela Perejamo y 'l tenor cómic D. Celestino Tello.

Representaren las obras *Niña Pancho*, *Chateaux Margaux* y *Com succeheix molts vegadas*.

En lo Centro Industrial Vicense, dimars passat tingué lloch una hermosa vetllada musical pe 'l reputat concertista de violi D. Francisco Ricart, prenent part l' aplaudit mestre D. Lluís G. Jordá.

Totas las pessas que tocaren, foren de l' agrado de la distingida concurrència y cada una de ellas siguié interrompida per nutrits aplausos.—UN INDUSTRIAL.

Reunions particulars

CENTRE DE 'LS EBANISTAS.—Selecta y numerosa fou la concurrència diumenje. Y 'ns causá estranyesa que actors y públich perdessin lo temps en la obra que va ser representada, perque no passa de sèr una mamarraxada impropia de sèr posada en escena en una societat tan digna com la que 'ns ocupa.

Si l' empenyo de 'ls joves aficionats d' aquet centre és fèr riurer á 'ls espectadors sense ridiculizarse, deurían preferir obras de bona lley, en la seguritat de obtenir lo que 's proposan ja que facultats posseheixen per' representarlas.

Lo jove y aventatjat aficionat D. Joseph Marqués va cantar uns couplets sistema Frégoli, que foren molt aplaudits, seguits de *Camaleonte* que, si bè no 'l fèu ab la presició deguda 'l cambiar de tipo, no va deixar de ser ben representat.

Assumptos personals van privarnos de podernos quedar á veurer la fi de festa.—P. X.

Saló de descans

La empresá de 'l Circo continuarà fins á 'l dia de Carnestoltes.

—En lo teatro Romea s' ensajá una joguina catalana de D. Angel Fores.

—La companyia del teatro de Tortosa ha estat reemplassada per la que treballaba á Tarragona baix la direcció de D. Teodoro Bonaplata. Sembla que ferá conéixer allí 'l drama *Terra baixa* de Guimerá.

La referida empresa que de Tarragona ha passat á Tortosa, ha contractat no mes á 'ls artistas de la companyia de declamació. Per tal motiu han quedat lliures de compromís la aplaudida tiple D.ª Josefina Sánchez y 'l reputat tenor cómic D. Francisco Perin que 's troban de nou en aquesta capital.

Imp. Pujol y C.^a, Tallers 45.—Barcelona

Ayuntamiento de Madrid

CASAS RECOMENADAS

Magatzem de pells de **Joseph M.ª Pous**, Frexuras, 6. **Sastreria de teatros**, de E. Vasallo Malatesta, Asalto 14

Fotografía de **A. S. (Xatart)**, Carme, 3, tercer.

Taller de atrás de **J. Vidal**, Ronda S. Pau, 48

Unmillorables **anissats** de A. Bastard y fi s. (Santa Maria (Malorca), se venen en las principals b. tillerías y colmadors.

Arxiu Central Líric-dramátich de **J. Gelabert**, Unió, 5, 3.º, 1.ª.

SANTASUSANA

Santasusana ● Santasusana

MAQUINAS PER' CUSIR Y PER' FER MITJA

Aparatos de péndrer dutxas

PREUS SENS COMPETENCIA

Carrer de 'l Carme, 34. — BARCELONA

ARXIU Y COPISTERIA

de vers y música

Joseph Bonnin

PUNTUALITAT Y ESMERO EN SERVIR

— Passatge de Madoz, núm. 5, 2.ª —

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

● JUAN AYNÉ ●

FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

Especialidad en pianos de alquiler. Guitarras desde 5 pesetas.

À CASARSE TOCAN

Por 30 duros el mobiliario siguiente:

Una cama Viena (matrimonio), un sommier muelles (matrimonio), una cómoda con mármol, seis sillas regilla, una mesa de noche con mármol, una mesa de comedor, seis sillas idem, un elegante espejo y perchas.

Además hay camas de Viena á 20 pesetas, y de matrimonio, á 35. Sillas de regilla á 44 pesetas docena. Juegos de lavabo Viena mármol á 24, y gran surtido de muebles de todas clases á precios de fábrica.

LA IMPERIAL, Conde Asalto, 25

La gran Liquidación

La casa que da los muebles más sólidos y más baratos

UN MOBILIARIO NON PLUS ULTRA

Una cama de Viena ó de hierro (matrimonio), un sommier, un colchón, una cómoda con mármol, 6 sillas regilla, una mesa noche, un espejo, una mesa comedor, 6 sillas y un palanquero,

todo por 30 duros

Hay camas de Viena con somier, colchón y almohada

A 32 PESETAS

Riera Alta, núm. 48 - Barcelona